

Wpłynęło 04.03.2013 r.
Zrecenzowano 20.05.2013 r.
Zaakceptowano 01.07.2013 r.

A – koncepcja
B – zestawienie danych
C – analizy statystyczne
D – interpretacja wyników
E – przygotowanie maszynopisu
F – przegląd literatury

Obecny stan infrastruktury technicznej melioracyjnej i kierunki jego rozwoju

Irena BRUSZEWSKA^{1) ABCDEF}, *Andrzej EYMONTT*^{2) ACDF},
Krzysztof WIERZBICKI^{3) ACDF}

¹⁾ *Urząd Gminy Sokoły*

^{2), 3)} *Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, Oddział w Warszawie*

Streszczenie

Rozwój rolnictwa zrównoważonego jest w dużym stopniu uzależniony od zapewnienia prawidłowych stosunków wodno-powietrznych w glebie. Temu celowi służy techniczna infrastruktura melioracyjna. Eksploatacją części tej infrastruktury, zwaną melioracjami szczegółowymi, zajmują się między innymi spółki wodne. Członkowie spółki wodnej czerpią z przynależności do niej korzyści, są jednak zobowiązani do przyjęcia i realizacji obowiązków, jakie nakłada na nich status spółki. Do obowiązków tych należy dbałość o stan techniczny melioracji szczegółowych. Z różnych przyczyn odnotowano w ostatnim dwudziestoleciu zmniejszenie się liczby spółek wodnych, czego wynikiem jest degradacja infrastruktury technicznej melioracji szczegółowych. Aby określić przyczyny wyżej wymienionego spadku przeprowadzono badania spółek wodnych na terenie gminy Sokoły w województwie Podlaskim, z zastosowaniem metody wyceny warunkowej CVM (ang. „contingent valuation method”). Przeprowadzono również wiele wywiadów dotyczących działalności spółek w innych województwach. W wyniku analizy i oceny zebranych informacji w pracy sformułowano wiele zaleceń i propozycji, mających na celu poprawę obecnej eksploatacji systemów melioracji szczegółowych.

Słowa kluczowe: melioracje wodne, melioracje szczegółowe, eksploatacja technicznej infrastruktury, spółki wodne

Wstęp

Jednym z istotnych czynników, mających wpływ na rozwój rolnictwa zrównoważonego, jest właściwa eksploatacja technicznej infrastruktury wodno melioracyjnej. W globalnym założeniu powinna ona m.in. zapewnić prawidłowe stosunki wodno-powietrzne w glebie oraz chronić ją od erozji wodnej i wietrznej.

Wyposażenie omawianej infrastruktury w Polsce jest znaczne i obejmuje łącznie m.in. 395 741 km wodnych ciągów liniowych (cieki naturalne i uregulowane, kanały, rowy). Właśnie te ciągi sprawiają najwięcej problemów podczas ich eksploatacji ze względu na znaczne rozproszenie w terenie. Właściwa ich eksploatacja powinna zapewnić wymagane warunki użytkowania przynajmniej na 6 421 044 ha użytków zmeliorowanych.

Analizując obecny stan techniczny infrastruktury melioracyjnej nasuwa się pytanie, czy po wprowadzeniu w Polsce gospodarki rynkowej nadal jest zapewniona właściwa eksploatacja obszarów zmeliorowanych i innych terenów użytkowanych rolniczo. Odpowiedź jest negatywna, a większość specjalistów uważa, że główną przyczyną znacznego pogorszenia tego stanu jest wielokrotne zmniejszenie poziomu finansowania. Powyższe stwierdzenie zostało potwierdzone w wielu publikacjach [KACA 2011; KACZMARCZYK, NIEDZIELSKI 2011; RYTLEWSKI 1996]. Po tej konstatacji pojawia się kolejne pytanie o inne powody braku dbałości o ww. infrastrukturę. Chcąc udzielić na nie odpowiedzi podjęto w Instytucie Technologiczno-Przyrodniczym pracę badawczą [BRUSZEWSKA 2012] pt.: „Ocena wybranej infrastruktury technicznej na przykładzie wybranej gminy Sokoly”. W pracy tej skupiono się na ocenie stanu technicznego melioracji szczegółowych, będących pod wyłączną opieką i odpowiedzialnością eksploatacyjną użytkowników, w przeciwieństwie do melioracji podstawowych, za stan których odpowiedzialne są Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych, podległe Urzędowi Marszałkowskiemu.

Właściciele użytków rolnych zmeliorowanych czy niezmeliorowanych, chcący zadbać o właściwe stosunki wodno-powietrzne w glebie powinni zakładać spółki wodne. Formy prawne tych spółek ujmuje dotychczasowa ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. „Prawo wodne” [Ustawa... 2001], które według GAWŁOWSKIEGO [2010] rozciągnęło nad nimi swoisty parasol ochronny w postaci zwolnienia z opodatkowania. Członkowie spółki wodnej czerpią z przynależności do niej korzyści, zobowiązani są jednak do przejęcia i realizacji obowiązków, jakie nakłada na nich status spółki wodnej, czyli dbałości o stan technicznej infrastruktury melioracji szczegółowych. Ta opinia dość trafnie ujmuje skomplikowaną sytuację funkcjonowania spółek wodnych. Spółek tych nie obejmuje kodeks spółek handlowych, kodeks cywilny czy o swobodzie działalności gospodarczej, nienastawionej na przyniesienie dochodów (non profit). W rezultacie ww. sytuacji oraz zmian prawno-organizacyjnych po wprowadzeniu w Polsce gospodarki rynkowej nastąpiło znaczne pogorszenie dbałości o stan techniczny melioracji szczegółowych. We wspomnianej pracy badawczej [BRUSZEWSKA 2012] dokonano identyfikacji przyczyn i opracowano propozycje programu naprawczego. Wdrożenie tego programu jest w dużym stopniu uzależnione od właściwej interpretacji roli spółek wodnych przez odpowiedzialne resorty, tj. Ministerstwo Środowiska oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Metoda badań

Na podstawie przeprowadzonej analizy i oceny literatury stwierdzono, że jednym z podstawowych problemów utrudniających właściwe funkcjonowanie spółek melioracyjnych jest brak wykonywania regularnych płatności składek na rzecz tych spółek przez użytkowników systemów melioracji szczegółowych. Stwierdzono także niewykonywanie robót konserwacyjnych w tych systemach przez użytkowników w przypadku braku powołania spółki wodnej. Drugi opisany przypadek świadczy między innymi o niezrozumieniu potrzeby funkcjonowania systemu melioracji szczegółowych i utraconych korzyści z tego tytułu przez użytkowników, a także o ewentualnych zagrożeniach wynikających z braku konserwacji ww. systemu, i to nie tylko dla bezpośredniego użytkownika, ale też dla sąsiadów (rolników i innych mieszkańców).

Nie ulega wątpliwości, że funkcjonowanie systemów melioracji szczegółowych ma istotny wpływ na ochronę środowiska. W grupie metod szacowania (wyceny) dóbr i usług środowiskowych istnieje metoda wyceny warunkowej CVM (ang. „contingent valuation method”) LIZIŃSKI [2010] i taką metodę wybrano za najbardziej odpowiednią do oceny akceptowania przez rolników (użytkowników) wysokości opłat na rzecz spółki wodnej, a także ich stosunku do potrzeby konserwacji melioracji szczegółowych na terenie gminy Sokoły.

W celu właściwego przeprowadzenia badań ankietowych metodą CVM wykorzystano między innymi wybrane zalecenia jej stosowania, sformułowane przez LIZIŃSKIEGO [2010], za Georgion [1996]. Wobec powyższego w opracowanej ankiecie:

- zebrane informacje pogrupowano w celu zachowania ich podziału;
- przed przeprowadzeniem badań właściwych przeprowadzono badania pilotowe, a te umożliwiły dopracowanie ostatecznej formy ankiety;
- badania ankietowe przeprowadzono metodą wywiadu bezpośredniego przez jedną osobę;
- respondentom przedstawiono dokładne informacje o przedmiocie dotyczącym ankiety;
- pytania dotyczące wartościowania sformułowano w sposób przypominający referendum, czyli zastosowano pytania dwudzielne.

Biorąc powyższe zalecenia pod uwagę, opracowano ankietę (po dokonanej korekcie) na podstawie przeprowadzonych badań pilotowych. Zebrane dane z tej ankiety zostały poddane analizie statystycznej za pomocą pakietu statystycznego Statistica for Windows 9.0.

W celu określenia aktualnych uwarunkowań przeprowadzono analizę i ocenę informacji zebranych w 297 ww. ankietach, a także w obowiązujących dokumentach, odpowiedziach na wystąpienia posłów RP oraz informacji Najwyższej Izby Kontroli. Na podstawie tak przeprowadzonej oceny i identyfikacji przyczyn wadliwego funkcjonowania spółek melioracyjnych przedłożono propozycje ich usprawnień.

Wyniki badań

Ankieta, opracowaną zgodnie z metodyką, wypełniło łącznie 297 respondentów z 25 sołectw. Wyniki badań ankietowych przedstawiono w rozprawie doktorskiej [BRUSZEWSKA 2012] w postaci tabel liczebności, tabel wielokrotnych odpowiedzi, tabel dwudzielnych oraz tabel statystycznych opisowych, a także 24 wykresów ilustrujących odpowiedzi na poszczególne pytania.

Ze względu na dużą liczbę materiałów źródłowych w niniejszej publikacji przedstawiono wybiórczo kilka z nich, najlepiej charakteryzujących podejście rolników do omawianego problemu dbałości o system melioracji szczegółowych.

Dość charakterystyczny jest wiek ankietowanych oraz ich wykształcenie, co ilustrują tabele 1 i 2.

Tabela 1. Rozkład wieku w ankietowanej grupie respondentów
Table 1. The age range in the surveyed group of respondents

Wiek Age	Liczba Number	[%]
≥66	20	6,73
56–65	61	20,54
46–55	101	34,01
36–45	69	23,23
26–35	39	13,13
<25	7	2,36

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Tabela 2. Rozkład wykształcenia w ankietowanej grupie respondentów
Table 2. Distribution of education in the surveyed group of respondents

Wykształcenie Education	Liczba Number	[%]
Podstawowe Elementary	59	19,86
Zawodowe Vocational	108	36,36
Średnie Secondary	106	35,69
Wyższe Higher	14	4,71
Licencjat Bachelor's Degree	10	3,37

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Z analizy tabeli 1. wynika, że przeważająca grupa rolników, wynosząca 57,24%, jest w grupie wiekowej od 36 do 55 lat, a aż 72,05% ma wykształcenie zawodowe i średnie (tab. 2), co by wskazywało na pełne zrozumienie problemów związanych z melioracjami szczegółowymi. Ten pogląd potwierdzają dane zawarte w tabeli 3., z których wynika że znaczenie melioracji docenia 50% respondentów, a procent doceniających zwiększył się w 2010 r. do 66,10%.

Mimo że doceniane jest znaczenie melioracji istnieje tendencja spychania obowiązku dbałości o nie na innych, co wynika z analizy zebranych danych w tabeli 4., gdzie tylko 9,51% respondentów deklaruje swój udział.

Tabela 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy zdaniem Pana/Pani melioracje wodne znajdujące się na obszarze miejscowości regulują w odpowiedni sposób stosunki wodne”, w ankietowanej grupie respondentów

Table 3. Distribution of answers to the question: “Do you think that water meliorations located in the area of the locality adequately regulate the water balance” in the surveyed group of respondents

Odpowiedzi Answers	2008 r.		2009 r.		2010 r.	
	liczba number	[%]	liczba number	[%]	liczba number	[%]
Tak Yes	147	50,00	147	50,00	195	66,10
Nie No	147	50,00	147	50,00	100	33,90

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Tabela 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Kto według Pana/Pani najbardziej odpowiednio zajmowałby się konserwacją i utrzymaniem szczegółowych urządzeń melioracji wodnych?”, w ankietowanej grupie respondentów

Table 4. Distribution of answers to the question: “In your opinion, who would be the most appropriate to handle the servicing and maintenance of specific water management facilities” in the surveyed group of respondents

Odpowiedzi Answers	Liczba Number	[%] odpowiedzi [%] of answers
Zainteresowany The interested	29	9,51
Spółka Water company	148	48,52
Wójt The mayor	100	32,79
Nie wiem I don't know	28	9,18
Suma Sum	305	100,00

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

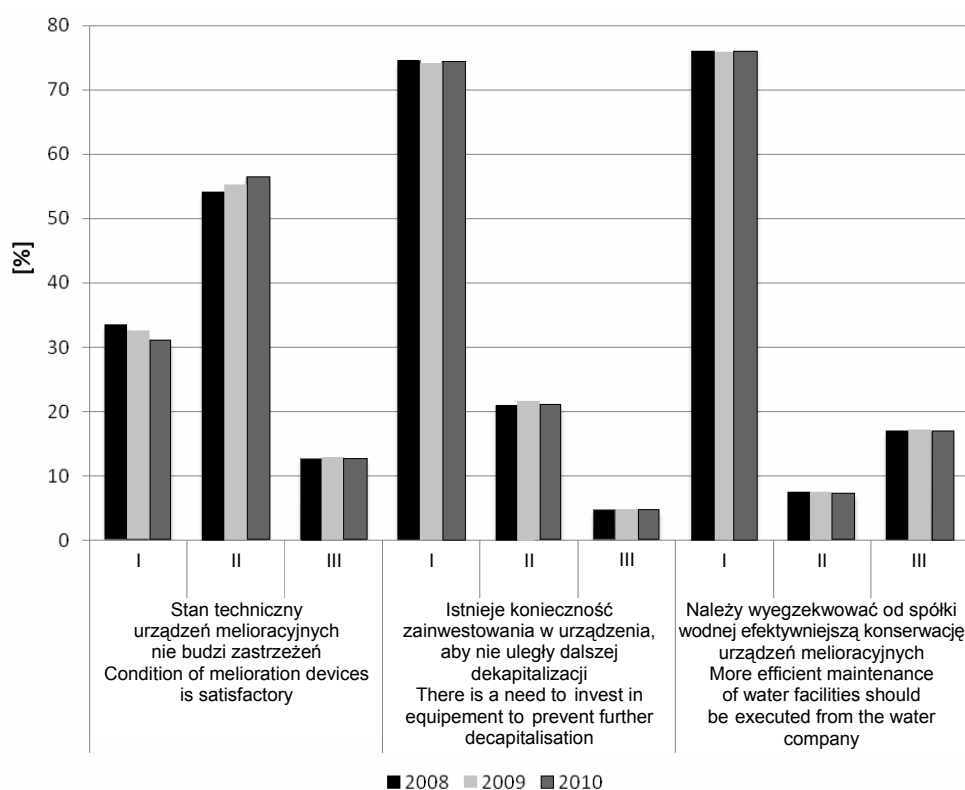
Odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące oceny utrzymania urządzeń melioracyjnych, są dość logiczne (rys. 1). Największa grupa potwierdza zły stan urządzeń i widzi konieczność zainwestowania kapitału, aby zapobiec dekapitalizacji, a jednocześnie wskazuje na wiodącą rolę spółki wodnej.

Te opinie potwierdza tabela 5., z której wynika, że aż 74,83% respondentów uważa, że obecny system finansowania nie zapewnia właściwego poziomu utrzymania urządzeń melioracji szczegółowych.

Mimo że duży procent respondentów jest przekonanych, że obecny system finansowania melioracji szczegółowych jest dobry (tab. 5), to zdecydowana liczba respondentów nie deklaruje chęci płacenia wyższych stawek, ale proponuje dofinansowanie z innych źródeł (rys. 2).

Również brak akceptacji, aby płacić wyższą składkę na rzecz spółki wodnej niż $17 \text{ zł} \cdot \text{ha}^{-1}$, co udokumentowano w tabeli 6.

Zupełnie zaskakujące odpowiedzi respondentów ilustruje rysunek 3., gdzie w grupach wiekowych od 36 do 55 lat aż 50% respondentów deklaruje gotowość płacenia składki na rzecz spółki wodnej w wysokości $200 \text{ zł} \cdot \text{ha}^{-1}$, pod warunkiem zapewnienia właściwego funkcjonowania systemu melioracji szczegółowych.

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jak ocenia Pan/Pani utrzymanie istniejących urządzeń melioracyjnych na obszarze, w którym Pan/Pani mieszka?”, w ankietowanej grupie respondentów; I – zgadzam się, II – nie zgadzam się, III – nie mam zdania

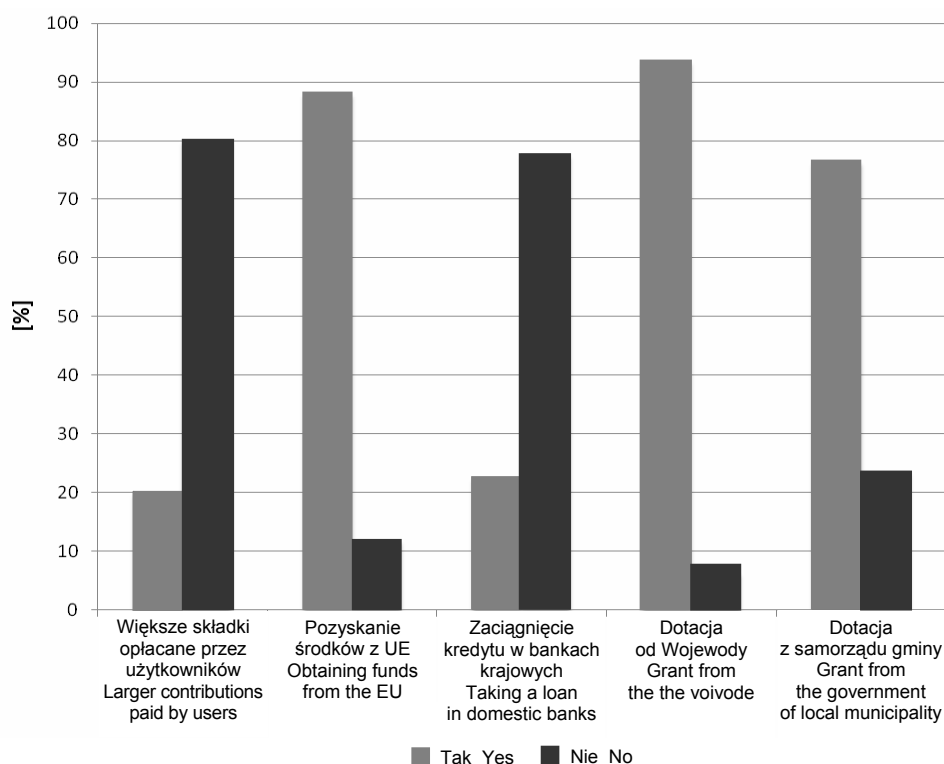
Fig. 1. Distribution of answers to the question: „How do you evaluate the maintenance of the existing melioration facilities in the area where you live?” in the surveyed group of respondents; I – I agree, II – I do not agree, III – I have no opinion

Tabela 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy zdaniem Pana/Pani obecny system finansowania pokrywa koszty związane z utrzymaniem urządzeń melioracyjnych”, w ankietowanej grupie respondentów

Table 5. Distribution of answers to the question: “Do you think that the current system of funding covers the costs associated with the maintenance of water facilities?” in the surveyed group of respondents

Odpowiedzi Answers	Liczba Number	[%]
Tak Yes	74	25,17
Nie No	220	74,83

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Rys. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jaki sposób finansowania proponuje Pan/Pani, aby w pełni zaspokoić potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracyjnych”, w ankietowanej grupie respondentów

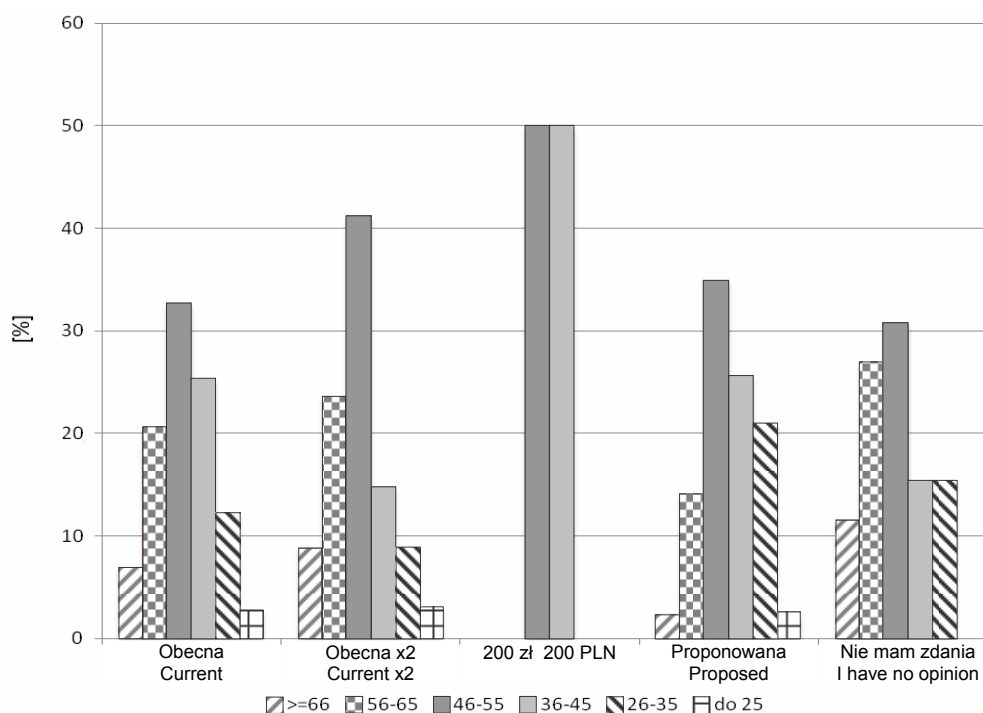
Fig. 2. Distribution of answers to the question: “How do you propose funding to fully meet the needs related to the maintenance of water facilities”, in the surveyed group of respondents

Tabela 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jaką kwotę skłonny byłby Pan/Pani dopłacić, aby stan urządzeń melioracyjnych pozwolił na zwiększenie plonów”, w ankietowanej grupie respondentów

Table 6. Distribution of answers to the question: “How much would you be willing to pay more, so that the condition of water facilities would allow to increase yields”, in the surveyed group of respondents

Odpowiedzi Answers	Liczba Number	[%]
Obecna wysokość składki 17 zł·ha ⁻¹ The current rate of contribution 17 PLN·ha ⁻¹	190	64,19
Obecna wysokość składki x 2, czyli 34 zł·ha ⁻¹ The current rate of contribution x 2 – 34 PLN·ha ⁻¹	34	11,49
Składka 200 zł·ha ⁻¹ Contribution 200 PLN·ha ⁻¹	2	0,68
Proponowana Proposed	43	14,53
Nie mam zdania I have no opinion	26	8,78

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Źródło: BRUSZEWSKA [2012]. Source: BRUSZEWSKA [2012].

Rys. 3. Zależność odpowiedzi na pytanie: „Jaką kwotę skłonny byłby Pan/Pani dopłacić”, w zależności od wieku

Fig. 3. Distribution of answers to the question: “How much would you be willing to pay more” depending on the age

Wynik ten, w pewnym sensie, potwierdziły inne odpowiedzi respondentów, w których stawka $200 \text{ zł} \cdot \text{ha}^{-1}$ została zaakceptowana przez rolników mających wykształcenie zawodowe i średnie. To zaś potwierdza istnienie zależności między wykształceniem, a świadomością poszanowania praw przyrody, a w tym konkretnym przypadku zgubnego braku dbałości o systemy melioracji szczegółowych. Konstatacja ta została potwierdzona dzięki informacjom z nowej spółki wodnej w Lubiszynie, założonej w 2011 r., w której rolnicy wyrazili zgodę na płacenie składki w wysokości 150 zł. Podstawowym powodem tej decyzji były bardzo zaniedbane rowy. W tym przypadku przywrócenie rowów do stanu pierwotnego kosztowało około od 2 do 5 razy więcej niż koszty corocznej konserwacji. Opisany powyżej przypadek jest wielce pouczający i powinien być upowszechniony.

Przeprowadzone badania ankietowe oraz analiza i ocena zebranych informacji ujawniły wiele mankamentów w działalności spółek wodnych, co wyszczególniono poniżej:

- niewystarczające środki finansowe na działalność spółek; zbyt małe są przychody ze składek członków spółek (rolników), zbyt małe dotacje podmiotowe

- z budżetu państwa oraz dotacje celowe z budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- brak przychylności i zrozumienia ze strony jednostek administracji państwowej i samorządu terytorialnego potrzeby wsparcia finansowego działalności spółek, a przez to utrzymania i użytkowania istniejących systemów i urządzeń melioracji szczegółowych;
 - nieprzestrzeganie obowiązującego prawa, wynikające z braku odpowiednich narzędzi prawnych lub ich niewykorzystywanie przy egzekwowaniu prawa; z mocy prawa („Prawo wodne”) obywatel państwa ma obowiązek utrzymania urządzeń melioracji szczegółowych samodzielnie lub przez członkostwo w spółce, jeśli tego nie robi, to powinien ponosić konsekwencje przewidziane prawem, ale w praktyce to nie jest realizowane;
 - zła organizacja zarządzania gospodarką wodną;
 - brak ustanowionych przez prawo instytucji nadzoru i kontroli nad działalnością spółek;
 - brak zainteresowania rolników eksploatacją urządzeń i systemów melioracyjnych, spowodowany sytuacją ekonomiczną w rolnictwie i brakiem zainteresowania zwiększaniem produkcji; warto podkreślić, że według Informacji NIK [2010] rolnik otrzymuje przeciętnie dopłatę bezpośrednią do 1 ha od ok. 500 do 800 zł, jednocześnie, według badań IERiGŻ, przeciętny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych w latach 2002–2010 zwiększył się z 571,83 do 1024,53 zł;
 - brak odpowiednich kompetencji członków zarządu i osób odpowiedzialnych za działalność spółek;
 - brak wśród większości rolników świadomości potrzeby dbania o dobro wspólne, jakim są urządzenia melioracyjne;
 - brak lub niewystarczająca współpraca między członkami spółek (rolnikami) a zarządem i osobami odpowiedzialnymi za wykonywanie usług na rzecz rolników.

Proponowany program działań w celu wdrożenia programu naprawczego

Dalsza dekapitalizacja systemów melioracji szczegółowych, która nastąpiła od ok. 1989 r. może być powstrzymana, a powstałe szkody częściowo naprawione po zrealizowaniu programu naprawczego, który powinien uwzględniać:

- a) wprowadzenie obowiązku przyjmowania przez urzędy skarbowe tytułów wykonawczych, wystawionych rolnikom zalegającym z opłatami przez spółki wodne;
- b) wprowadzenie w „Prawie wodnym” zapisu jednoznacznie stwierdzającego, że obowiązki spoczywające na spółkach wodnych spełniają wymogi „Dobra publicznego”, co ułatwi dostęp do danych osobowych użytkowników systemów melioracyjnych;
- c) zobowiązanie starostów do egzekwowania zapisów w „Prawie wodnym” w stosunku do spółek wodnych;
- d) opracowanie rozporządzenia umożliwiającego udostępnienie spółkom wodnym wszelkich potrzebnych danych z urzędów gmin, starostw i urzędów wojewódzkich oraz podległych im jednostkom;

- e) wprowadzenie zapisu w „Prawie wodnym”, że brak funkcjonowania systemów melioracyjnych podstawowych i szczegółowych powoduje degradację powierzchni ziemi i przyczynia się do pogorszenia dobrostanu gleby; wprowadzenie pojęcia dobrostan gleby na wzór stosowanego tego rodzaju pojęcia w produkcji zwierzęcej jest w pełni uzasadnione, gdyż gleba to nie tylko składniki mineralne, ale olbrzymi potencjał organizmów żywych warunkujących jej żyzność;
- f) wprowadzenie w art. 29 pkt. 3 „Prawa wodnego” zapisu ustalającego termin, w którym powinien być przywrócony stan poprzedni, np. 30 dni roboczych;
- g) wydanie rozporządzenia o obowiązkowym obowiązku przekazywania spółkom wodnym informacji o wszelkich zmianach w ewidencji gruntów;
- h) opracowanie i opublikowanie procedur technicznej eksploatacji urządzeń melioracji szczegółowych, określających czynności, okresy ich wykonywania oraz wymagane parametry powykonawcze;
- i) przekazanie gminom zadań i uprawnień do kontroli stanu urządzeń melioracji szczegółowych będących na ich terenie według specyfikacji technicznych (p. (h) informowania o wynikach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w odniesieniu do rolników otrzymujących dopłaty bezpośrednie, a także innych użytkowników terenów zmeliorowanych;
- j) wprowadzenie uzależnienia wysokości dopłat bezpośrednich od właściwego wywiązywania się z obowiązku dbałości o dobrostan gleby i o urządzenia melioracji szczegółowych;
- k) wprowadzenie do zadań ośrodków doradztwa rolniczego obowiązku doszkalania rolników w zakresie dbałości o systemy melioracyjne, zarówno szczegółowe, jak i podstawowe;
- l) wprowadzenie zmian w przepisach umożliwiających uzyskiwanie środków inwestycyjnych na nabywanie przez spółki wodne wyposażenia technicznego niezbędnego do realizacji zadań zgodnie z „Prawem wodnym”;
- m) wprowadzenie niezbędnych zmian w przepisach umożliwiających funkcjonowanie spółek;
- n) zobowiązanie Starostów do prowadzenia monitoringu funkcjonowania istniejących na danym terenie organizacji dbających o system melioracji szczegółowych, a także okazywanie im wsparcia;
- o) upowszechnienie informacji o odpowiedzialności karnej i finansowej z tytułu braku dbałości o podsystem melioracji szczegółowych (warto tu jednocześnie podkreślić, że istnieje odrębny sposób określania instytucji prawnej szkody w prawie cywilnym i prawie ochrony środowiska, zakresy znaczeniowe pojęcia szkody w tych dwóch gałęziach prawa nie pokrywają się, co powinno być wyeliminowane).

Wnioski

1. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że spółki wodne zajmujące się eksploatacją infrastruktury melioracji szczegółowej są jedną z niewielu istniejących w Polsce form wychowania obywatelskiego, tak popieranego w Unii Europejskiej.

2. Poprawa funkcjonowania spółek wodnych jest uzależniona od zwiększenia świadomości rolników w zakresie zagrożeń, związanych z brakiem dbałości o system melioracji szczegółowych, powiązany ściśle z systemem melioracji podstawowych. Wspólne działanie stron odpowiedzialnych za te systemy jest konieczne.
3. Uświadomienie rolnikom konieczności dbałości o dobrostan gleby przez zabezpieczenie odpowiednich stosunków wodno-powietrznych oraz odpowiedniego poziomu nawożenia nawozami mineralnymi i organicznymi, co stanowi warunek do odniesienia sukcesu podczas realizacji omawianego zakresu zadań.
4. Sygnalizowane obecnie przez Rząd RP podwyższenie dopłat bezpośrednich dla rolników stwarza potencjalne nowe możliwości zwiększenia składek na rzecz spółek wodnych, umożliwiających zwiększenie dbałości o omawianą infrastrukturę techniczną melioracji szczegółowych.

Bibliografia

BRUSZEWSKA I. 2012. Ocena wybranej infrastruktury technicznej na przykładzie gminy Sokoły. Rozprawa doktorska. Falenty. Instytut Technologiczno-Przyrodniczy.

GAWŁOWSKI S. 2010. Odpowiedź Sekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska na interpelację posłów Witolda Kochana i Tadeusza Arkita z dnia 8 kwietnia 2010 r. do Andrzeja Kraszewskiego, Ministra Środowiska w sprawie funkcjonowania spółek wodnych s.1

KACA E. 2011. Melioracje wodne jako czynnik ograniczający skutki ekstremalnych zjawisk hydrometeorologicznych. Wiadomości Melioracyjne i Łąkarskie. Nr 3 s. 111–114.

KACZMARCZYK M., NIEDZIELSKI K. 2011. Aktualny stan melioracji w Polsce. Wiadomości Melioracyjne i Łąkarskie. Nr 1 s. 21–26.

LIZIŃSKI T. 2010. Podstawy ekonomii środowiska i zarządzania środowiskiem. Elbląg. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa s. 259.

NIK 2010. Informacja o wynikach kontroli utrzymania melioracji wodnych szczegółowych w województwie podlaskim w latach 2007–2009 (I półrocze). Delegatura w Białymstoku. LBI-410-009-00/2009. Nr ewid.: 9/2010/P09122/LBI. ss. 58.

RYTLEWSKI M. 1996. Melioracje wodne w Polsce. Nr 3. Warszawa. Wydaw. SITWM s. 98–101.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. „Prawo wodne”. Dz.U. 2012 nr 0 poz. 145.

Irena Bruszevska, Andrzej Eymontt, Krzysztof Wierzbicki

THE CURRENT STATE OF THE MELIORATION TECHNICAL INFRASTRUCTURE AND DEVELOPMENT DIRECTIONS

Summary

The development of sustainable agriculture is heavily dependent on ensuring proper relationships of water and air in the soil. The technical infrastructure of melioration serves this purpose. The exploitation of a part of this infrastructure, called detailed

melioration, is among others the responsibility of water companies. Members of the water company derive benefits resultant from the membership, however they are required to accept and implement the obligations which the status of the company imposes on them. These duties include the care of the technical condition of detailed meliorations. Due to the various reasons in the last two decades the number of water companies has declined, resulting in degradation of the technical infrastructure of the detailed meliorations. To determine the cause of the above-mentioned drop an investigation of water companies was carried out using the Contingent Valuation Method (CVM) in the municipality of Sokoły in the Podlaskie voivodeship. In addition, a number of interviews was conducted on the activities of companies in other voivodeships. As a result of analysis and evaluation of the information gathered, a number of recommendations and proposals was elaborated to improve the current operation of specific water management systems.

Key words: water meliorations, detailed meliorations, exploitation of the technical infrastructure, water companies.

Adres do korespondencji

prof. dr hab. Krzysztof Wierzbicki
Instytut Technologiczno-Przyrodniczy
Oddział w Warszawie
Rakowiecka 32, 02-532 Warszawa
tel. 22 542-11-18; e-mail: k.wierzbicki@itep.edu.pl